

19.8.2014

Oikeusministeriö
Oikeushallinto-osasto
PL 25
00023 VALTIONEUVOSTO

OM 6/33/2013 ja OM005:00/2013

VALTION OIKEUSAPUTOIMISTOJEN RAKENNEUUDISTUS

Pyydettyä lausuntonaan Päijät-Hämeen käräjäoikeus esittää seuraavan. Lausunto on jaoteltu pyynnössä esitetyllä tavalla.

1. Julkisen oikeusavun ja yleisen edunvalvonnan eriyttäminen

Käräjäoikeus katsoo, että ehdotetulla eriyttämisellä ei olisi juurikaan merkitystä käräjäoikeuden toiminnan kannalta. Työryhmän mietinnön valossa nykyrakenteen ongelmat liittyvät lähinnä edunvalvontahenkilöstön kokemuksiin asemastaan ”oikeusavun alla” ja esteellisyystilanteisiin.

2.-8. Oikeusapupiirien muodostamista koskevat eri vaihtoehdot sekä keskusviraston perustaminen

Käräjäoikeus katsoo, että sillä, miten oikeusapupiirit muodostetaan tai sillä, mikä on niiden lukumäärä, ei ole olennaista merkitystä käräjäoikeuksien toiminnan kannalta. Vaikutukset olisivat lähinnä välillisiä.

Mietinnössä todetaan tavoiteltavaksi poliisin toimialuejakoa ja lausutaan, että syyttäjävirstojen toimialueet on saatu vastaamaan poliisiorganisaatiota (s. 49). Tältä osin käräjäoikeus toteaa, että Kanta-Hämeen, Päijät-Hämeen ja Kymenlaakson osalta tämä ei tarkasti ottaen pidä paikkansa. Poliisihallinnossa on Hämeen poliisilaitos ja Kaakkois-Suomen poliisilaitos. Syyttäjälaitoksessa koko mainittu alue kuuluu Salpausselän syyttäjävirston toimialueeseen.

Käräjäoikeuksien kannalta on olennaista, että

- julkista oikeusapua on tarjolla sitä tarvitseville ja myös tosiasiallisesti saatavissa kohtuulliset asiointietäisyydet huomioon ottaen;
- julkisten oikeusavustajien ja myös yleisten edunvalvojien ammattitaito (asiaosaaminen, oikeudenkäyntitaidot jne.) ovat riittävän korkealla tasolla. Tämä ei koske yksinomaan oikeudenkäyntiasioita, vaan myös ns. ulkoprosessuaalisia asioita, koska osa niistä saattaa jossakin myöhemmässä vaiheessa päätyä muodossa tai toisessa yleisten tuomioistuinten käsiteltäviksi;
- myös muun oikeusapupäätöksiä yksityisille avustajille antavan henkilöstön osaaminen on riittävää;
- oikeusapu- ja edunvalvontayksikköjen toiminta on muutoinkin asioiden ete-

19.8.2014

- nemisen ja yhteistyön kannalta mahdollisimman sujuvaa ja, että
- oikeusapuyksiköissä otetaan riittävässä määrin huomioon erilaiset kiireelliset tilanteet (esim. kiireelliset oikeusapupäätökset, kiireellisten ratkaisupyyntöjen käsittely, yllättävät avustajantarpeet jne.) ja niiden edellyttämä joustava ja nopea asioiden käsittely.

Näiden käräjäoikeuksien kannalta keskeisten tavoitteiden näkökulmasta tärkeätä on, että oikeusavun ja edunvalvonnan toimintaa uudelleen organisoitaessa hallinto todella tehostuu ja hallintokulut vähenevät. Alati vähentyvien taloudellisten resurssien aikoina on tärkeätä, että ydintoiminta, ”kenttätoiminta” turvataan.

Eräs huomioon otettava näkökohta on myös se, että käräjäoikeudella tulee olla oikeusapuun, edunvalvontaan ja näitä tehtäviä hoitavien henkilöiden toimintaan liittyvissä asioissa asiantunteva keskustelu-, neuvottelu- ja sopimiskumppani yhteistyökysymyksissä. Käräjäoikeuden edustajat käyvät aina tarvittaessa neuvotteluja vastaavien sidosryhmien kanssa erilaisista käytännön kysymyksistä.

Tämän tarpeen kannalta ei välttämättä vaikuta hyvältä, että tehtäväkuvausten mukaan piirin toimistojen yhdenmukaisista käytännöistä sekä toiminta- ja menettelytapojen kehittämisestä vastaava ja siten myös päättävä johtaja (olipa hän kuuden tai kahdeksan oikeusapupiirin johtaja tai yhdentoista toimiston mallissa toimiston johtaja) hoitaa yksinomaan johtamis-, kehittämis- ja hallintotehtäviä väliportaassa eikä osallistuisi mitenkään varsinaiseen ydintoimintaan kentällä. Kuten mietinnössäkin on todettu, tämänkaltaisen väliportaassa johtaja etäännyttyä käytännön toiminnasta ja saattaa menettää kosketuksensa siihen. Tämä korostuu oikeusavun kaltaisessa toiminnassa, jossa varsinainen toiminta on vain vähäisessä määrin julkishallintoa ja pääosin asianajotyötä, jota ei ole yksityiskohtaisesti säännelty tai muutoinkaan normitettu ja jonka tulisi koko ajan sopeutua jatkuviin muutoksiin sekä substanssia koskevissa oikeusohjeissa että menettelyllisesti.

Lausunnon valmisteluun ovat osallistuneet käräjätuomarit Vilja Kutvonen ja Risto Hiltunen.

Laamanni

Tuomas Nurmi